מסתברא - חייבי לאוין תפסי בהו קדושין חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין. מתיב רבא: איסור מצוה ואיסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה, ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא, כי בא עליה, אמאי נפטרה צרתה? הוא מותיב לה והוא מפרק לה: לצדדין קתני: בא עליה - איסור מצוה, חלץ לה - איסור קדושה. מתיב רבא: פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם, והזקן, או חולצין או מייבמין. כיצד: מתו, ולהם אחים נשים, ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט וחלצו - מה שעשו עשו, ואם בעלו קנו. מתו אחים ועמדו הם ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו - מה שעשו עשו, ואם בעלו קנו, ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פצוע דכא. ואי סלקא דעתך חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא, אם בעלו אמאי קנו? אלא אמר רבא: אלמנה מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה הוא, דכתיב קדושים יהיו לאלהיהם. ממזרת ונתינה מאי איכא למימר? כתיב והתקדשתם. אי הכי כל התורה כולה נמי עשה ולא תעשה הוא, דכתיב והתקדשתם. אלא אמר רבא: גזירה אלמנה מן האירוסין אטו אלמנה מן הנשואין. ממזרת ונתינה מאי איכא למימר? גזירה במקום מצוה אטו שלא במקום מצוה. אלא מעתה אשת אחיו מאביו לא תתייבם, גזירה משום אשת אחיו מאמו! ייבום בנחלה תלא רחמנא, מידע ידיע. אשה שאין לה בנים לא תתייבם, גזירה משום אשה שיש לה בנים! בבנים תלא רחמנא, מידע ידיע. אשת אחיו שהיה בעולמו לא תתייבם, גזירה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו! בישיבה תלא רחמנא, מידע ידיע. כל הנשים לא תתייבמנה, גזירה משום אילונית! לא שכיחא. ממזרת ונתינה נמי לא שכיחא! אלא אמר רבא: גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה. תניא נמי הכי: ואם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שניה. הדר אמר רבא, ואיתימא רב אשי: לאו מילתא היא דאמרי, דאמר ריש לקיש: כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה, אם אתה יכול לקיים שניהם - מוטב, ואם לאו - יבא עשה וידחה את לא תעשה. הכא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא תעשה. מיתיבי: ואם בעלו קנו! תיובתא. איתמר: ביאת כהן גדול באלמנה, רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: אינה פוטרת צרתה, וחד אמר: פוטרת צרתה, באלמנה

רש"י

לצדדין קתני. בא עליה קאי אאיסור מצוה דהיינו שניות מדברי סופרים דמדאורייתא חזיא ליה וקמיה רמיא לפיכך נפטרה צרתה בביאתה. חלץ קאי אאיסור קדושה דרמיא לחליצה הלכך חליצתה פוטרת צרתה: פצוע דכא וכרות שפכה. לקמן מפרש להו בפרק הערל: סריס אדם. שסירסו אדם ולא מחמת חולי נסתרס מאליו והוי בלאו דבכלל פצוע דכא וכרות שפכה הוא ואסור לישא ישראלית דכתיב לא יבא פצוע דכא: או מייבמין. לאו לכתחלה קאמר אלא ייבומן יבום שאם בעלו קנו כדקתני ואזיל: והזקן. שפסק מלידה והאי לאו מחייבי לאוין הוא אלא קמ"ל דאע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנות יבמתו ויוצאה ממנו בגט: ונתנו גט. כלומר או נתנו גט, או חלצו, וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין דאי בעי לייבומי הו לא מצי דקם ליה בשוב לא יבנה: ואם בעלו קנו. ויוצאות בגט בלא חליצה: ואסור לקיימן. אסיפא קאי מתו אחין ובעלו הן את יבמתן ואפצוע דכא וכיוצא בו ולאו אזקן: אלא אמר רבא. חייבי לאוין נמי לייבום רמיא הלכך אם בעלו קנו ודקשיא לך באלמנה ארוסה שנפלה לכהן גדול התייבם ויבא עשה וידחה את ל"ת, אלמנה (ג) מן האירוסין נמי כו': גזירה ביאה ראשונה. דמקיים בה עשה ומצי למידחי: אטו ביאה שניה. דלא מצי למידחי דהא איקיים בה עשה: לאו מילתא היא דאמרי. דביאה ראשונה הויא שרי לכתחלה אי לאו משום גזירת ביאה שניה דודאי אפילו ביאה ראשונה אסורה ולא אמרי' תדחה עשה את לא תעשה דהא אפשר להתקיים בחליצה בלא עקירת לא תעשה: אם בעלו קנו. אלמא מדאורייתא רמיא קמיה למידחי לא תעשה: תיובתא. דרבא ותיובתא דריש לקיש ב) דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים את שניהם, לא עקרינא ליה ללאו: באלמנה. יבמתו: פוטרת. אוסרה ואת צרתה מן החליצה וסגי לה בגט:

תוספות

דאין עולין לייבום מהתם שמעינן דעולין לחליצה כדדרשינן יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ועוד דפריך מה ראית פי' דאימא איפכא ונוקי יבמתו לחייבי כרת ואם לא יחפוץ לחייבי לאוין היכי מלי למעוטי מאם לא יחפוץ חייבי לאוין מחליצה הא קרינן בהו אם חפץ יבם דאתי עשה ודחי ל"ת כיון דמוקמינן יבמתו לחייבי כריתות וקצת היה נראה לפרש דה"פ א"ה חייבי לאוין נמי נשוה חליצה וייבום מהאי קרא ותו פריך מה ראית פירוש דמהאי קרא ולא יחפוץ נשוה חייבי לאוין לחליצה וייבום וליהוו בני חליצה וייבום ואין להקשות דלמה לן קרא להכי דליפטוק קרא מיני' דטובא איצטריך (ד) כדפרישית לקמן בפ' החולץ (דף מד.) וייבם לאחד ונחלוץ לאחד אבל קשה דאם כן מאי קא משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין לחליצה וי"ל בדוחק דמחייבי לאוין וחייבי עשה פריך והכי פריך א"ה חייבי לאוין וחייבי עשה נשוה לחליצה וייבום מהאי קרא ותייבי לאוין יעלו גם לייבום וחייבי עשה לא יעלו גם לחליצה ועיקר פירכא מחייבי עשה:

מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן לאוקמי קרא בחייבי לאוין טפי קרא בחייבי עשה גרידא דאע"ג דאין מייבמין מ"מ עולים לחליצה כיון דתפסי בהו קידושין אבל חייבי לאוין נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל דמשמע ליה הסתא לדרוש מקרא דיבמתו לאסור יבום ולהצריך חליצה אבל קשה א"כ היכי הוה בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי כריתות נמי ליבעי חליצה מהאי קרא דהא קאמר בתר הכי ומה ראית דמשמע ואימא איפכא:

פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם. פירוש סריס אדם לאפוקי בידי שמים שלא היה להם שעת הכושר:

אם בעלו קני. ה"ה דלכתחילה נמי שרי כדמוכח לקמן אלא איידי דנקט בסיפא לשון דיעבד נקט נמי ברישא לשון דיעבד:

אמר קרא והתקדשתם. אע"ג דהאי עשה נמי הוי במלות יבום ואיכא תרי עשה מ"מ אין תרי עשה דוחה ל"ת ועשה:

אי הכי כל הנשים לא יתייבמו. כל הני פירכי לא פריך שיעקרו חכמים לגמרי מלות ייבום והכי פי' אשת אחיו מאביו לא תתייבם כשאינו אחיו אלא מאביו לא תתייבם עד דמיחדי באבא ובאמא גזיר' משום אשת אחיו מאמו א) אשה שאין לה בנים לא תתייבם פירוש שאין לה עכשיו אבל היו לה בחיי הבעל ומתו גזירה משום אשה שיש לה בנים אשת אחיו שהיה בעולמו כגון שבא ממדינת הים והיה מוחזק לן דלית ליה אחים דדמי כמי שלא היה בעולמו ב) כל הנשים לא יתייבמו פירוש אשה שלא היה לה בנים מעולם לא מזה ולא מאחר דדמיא לאילונית: **גזירה** ביאה ראשונה אטו כו' - אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה נפקא לן מיבמתו דאע"ג דאין עולין ליבום עולין לחליצה: **אטו** ביאה שניה - לאו דוקא נקט ביאה שניה דהא אפילו גמר ביאה ראשונה אסור דיבמה נקנית בהערלה והו"מ למימר גזירה אטו גמר ביאה ואין להתיר ביאה שניה מטעם דנעשית אשתו לכל דבר דהיינו נעשית כאשתו •אלא היכא דשרי ליה בלא דחייה אבל חייבי לאוין אפילו ביאה ראשונה לא שריא אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה וביאה שניה דלית בה עשה לא דחיא אע"ג דבפרק הבא על יבמתו (לקמן סא:) לא מצריך קרא אלא לאירס ואח"כ נתמנה להיות כהן גדול אבל נשאה קודם שנתמנה משמע דלא צריך קרא שיכול לקיימה משום דנשאה בהיתר התם נמי משום דבהיתר בלא שום דחיית איסור נשאה אבל הכא ביאה ראשונה לא שריא אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה ביאה דמצוה דחיא דלאו מצוה לא דחיא: **מיתיבי** ואם בעלו קנו-תימה דרבא גופי' מותיב מהך ברייתא והשתא איהותב מינה: רב

תוספות ישנים

בביאה שנייה וביאת כ"ג באלמנה מן הנשואין אינה פוטרת צרתה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אבל ביאה באלמנה מן האירוסין ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה כדתנינן אם בעלו קנו: ראשונה ואסור לקיים בביאה